

Lator ének

II. rész

Amikor elhagytuk a Vaskaput, átsuhant az agyamon, hogy talán jobb lett volna a villanytelep utáni be-kötőútnál irányt változtatni, de gyorsan elhessegettem a gondolatot. Csak akkor ocsúdtam fel, amikor a belgrádi útnál hirtelen elénk kanyarodott egy tehergépkocsi, s azzal szinte szinkronban megállásra kényszerítettek bennünket a rendőrök. A szembejövő forgalomtól meglógni lehetetlennek bizonyult. Nem rutinellenőrzés volt: a páncélingesek engem kerestek. Azonnal a rendőrautóra fektettek, fegyver után kútásztak, idegesen, bizalmatlanul ordítottak, mutassam meg, mit tartok télikabátom zsebébe sülylesztett markomban. (Később bevallották, attól tartottak, tojásgránát.) „Lassan vedd ki a jobb kezed a zsebből, nyisd ki a markod és tedd az autó tetejére! De vigyázz, mit teszel!” Csak akkor nyugodtak meg, amikor felmutattam egy ki tudja, mit nyitó, öreg kulcsot, amit addig is csak idegességemben szorongattam. Közölték velünk, hogy meg kell várnunk a temerini rendőröket, mert az ő jelzésük alapján vettek őrizetbe bennünket. „Lehet, hogy csak félreértés” – mondta a csoport főnöke, de előttem ekkor már világos volt, hogy lebuhtam. Pár szóban sietve elmondtam barátaimnak, mit tegyenek, hova vigyék a Hírmondó kéziratait, kiket értesítsenek a lefogatásomról. Közben a lap korábbi számának utolsó oldalán az egyik hekus meglátta a karikatúrának is beillő parlamenti fényképet, amin felemelt mutatóujjával Páll Sándor éppen Milan Paroškit oktatgatja, s el akarta kunyerálni a lapot, ám Csuhi és Boy (Móricz) ragaszkodott a lap piaci árához, és a rendőron be is vasalta azt. Később az akasztófahumorról vegyes üzleti szellemű nagyokat röhögünk, de akkor, a borús péntek délutánon nem volt túl rózsás a kedve egyikünknek sem. Én egyre azt fürkésztem, merre oldhatnék kereket. Talán a szántóföldeken, ha sikerülne megiramodnom... Vagy ha az út másik oldalán pirosnál várakozó autóbuszok egyikére sikerülne felugranom... Közben egy meg is állt. Az eleven emberhússal degeszre tömött járműből kíváncsi szemek figyelték, mi történik odakint. Ilyenkor mennek haza Újvidékről a munkába belefáradt temerini melósok, kishivatalnokok: levettem a becskerekű szürke, finom nyúlszorból préselt disznókupec kalapomat, amit még a feleségem

vett bujdosásom első napjaiban, hogy így tisztelegjek az utazóközönségnek, meg hát hogy könnyebben felismerjenek. Tudtam, minden apró mozzanat fontos lehet, ismertem a hatalom módszereit, és feltételeztem, hogy akárcsak korábban másokat, engem is megpróbálnak majd a világ szeme előtt hosszabb időre elrejtetni, amíg csak meg nem török, és utólag alá nem írom a behívóparancsot, mint Nenad Čanak, aki a végén már hazafias dalokat énekelve vonult át a martalócokkal az egyik magyar falun. Esete, amit később maga sem titkolt, elgondolkoztatott. Láttam a leselkedő csapdákat, erős volt bennem a szándék, hogy mit nem szabad semmilyen áron sem megtennem, ugyanakkor kilátástalannak, vagy talán inkább átláthatatlannak éreztem a közeli jövőm. Halvány reményként felvillant agyamban, hogy Ágoston és Vékás Pécssett a Fidesz kongresszusán talán éppen ezekben az órákban találkoznak Kaposvárt élő, aggódó szüleimmel. Mielőtt elutaztak volna, azzal bíztam meg őket, nyugtassák meg anyámat, jól vagyok, tulajdonképpen már nem is vadásznak rám...

Temerinből minden hájjal megkent két főrendőr jött ki értem, s udvariasan közölték, ha megígérem, hogy nem kísérel meg a szökést, nem fognak megvasalni. „Uraim, végezzék kötelességüket, ez a maguk dolga, ne szabadkozzanak!” Majd hozzátettem: „Csak egyet áruljanak el – neveket nem kérek – spicli volt a dologban?” Siniša alfőnök morgott valamit tiltakozásképpen, Lalić hosszan hallgatott, majd megjegyezte: „Nézze Béla, magának tudnia kell, hogy a rendőrség mindig kitűnő kapcsolatokat tartott fenn a lojális polgárokkal. Akikre maga gondol, azokat mi nem így hívjuk.” „Köszönöm, parancsnok úr, ön ezzel mindent megmondott.”

Fél óra sem telt bele, s a temerini városháza bejáratánál a katonai ügyosztály helyi vezetői gunyoros mosollyal nyugtázhatták, megvan a jómadár, most már nem fog kicsúszni a markukból. Ott nyüzsgött körülöttem Góbor Misa, Varga Pista, s akkori főnökük, Sági Mihály is. Elém toltak egy behívóparancsot: írjam alá. „Nem.” „Így is jól van” – fölényeskedett az apró termetű Góbor. „Majd a katonarendőrségen aláírod!” A behívón annak a Lazarević alezredesnek – az újvidéki katonai körzet parancsnokának — a neve virított, aki

ből alaposan gúnyt űztem december 17-én a temerini képviselő-testület ülésén, mert felháborítónak tartottam, amiért a községi képviselőket arra utasította, jelentsék fel a katonaszökevényeket és azokat, akik a behívóparancs elől bujkálnak, ugyanis Temerinben átlagon felüli a dezertőrök száma, márpedig a front-ra menni hazafias kötelesség — de egyébként senkivel sem állunk háborúban. Hozzászólásomban szégyenletesnek neveztem, hogy Lazarević besúgókat akar faragni a képviselőkből, s meginvitáltam az ezredet, jöjjön ki a városháza elé, mert az Eszéket kíméletlenül ostromló jugoszláv páncélosok ágyúinak és a gyalogság aknavetőinek a hangját a szél most éppen felénk hozza.

-Hogyan lehetséges ez, ha nem állunk hadban?

Még egyéb dolgokat is mondtam, mire a teremben kitört a hangzavar, a szerb kommunisták, veterán harcosok káromkodtak, válogatott szitkokat ordítottak felém, néhány magyar képviselő meg, mint a héja, vijjogva a védelmemre kelt. Páran felugrottak, féltő volt, hogy egymásnak esnek, az elnök megszakította az ülést. Tudósításában a másnapi Magyar Szó erősen tompítva számolt be a botrányról, a Dnevnik azonban minden lényeges mozzanatra kitért. Amiről viszont egyik újságíró sem számolhatott be, az a községi elnök irodájában történt, én is csak jóval később értesültem róla. Lazarević tombolt haragjában: „Ekkora arcátlanságot... Ki ez az ember? Ez egy veszélyes államellenség! A legközelebbi transzporttal azonnal a frontra küldeni! Azonnal! Megértették? Személyesen fogom aláírni a behívóparancsát.”

Egy tiszta lapot kértem a katonai ügyisektől: „Nyilatkozni akarok, hogy miért nem kívánok bevonulni.” Látható örömmel adtak papírt is, golyóstollat is. Idegesen róttam néhány mondatot, már mindenre nem emlékszem, de egyik érvem az volt, hogy Jugoszlávia nem áll háborúban, nem lett megtámadva. „Ezt adjátok át Lazarevićnek!” Varga Pista „megnyugtatót”, hétfőn személyesen viszi be a papírt a parancsnokságra.

Időközben valahonnan egy közrendőr is érkezett, megmotoztak. Egy hosszú spárgát is találtak a zsebemben, még Újvidéken találtam, és zsebre vágtam, gondoltam, tavaszra jó lesz szőlőt kötözni. Mondom nekik, dobják el, ők azonban, mint valami fontos bűnelhez, ragaszkodtak hozzá. Beletették egy rózsaszínű borítékba, amit lepecsételtek, majd hivatalos jegyzékbe vették, ki tudja, hátha megfojtottam vele valakit bujdosásaim során. Az eszem megállás nélkül azon járt, hogyan s főként merre lehetne innen megszökni. Ismertem jól az épületet, csak két percre hagyjanak magamra, azonnal eltűnök. Kikéredzkedtem vécére, azt remélve, hogy a kisablakon át kereket oldhatok. Persze smaszeraim is résen voltak, a rend-

őr rosszalló képpel beállt az ajtóba, s fintorogva végigszenvedte, míg elvégeztem elemi biológiai szükségletem, ami korántsem ment olyan könnyen, de végére csak sikerült kipréselnem magamból valamit.

Miután eldöntötték, hogy átadnak a katonarendőrségnek, arra kértem Lalić rendőrfőnököt, vigyenek haza, hogy borotvafőlszerelést, szappant, fogkefét, törölközőt vegyek magamhoz. Képzletben már láttam magam, ahogyan meglógok a hátsó ablakon át a szomszédba, onnan a kertbe, majd a felvégen el, amerre a part szakad. „Mivel nem írtad alá a behívóparancs átvételét, nem vihetünk haza.” „Akkor legalább azt tegyék lehetővé, hogy értesítsem a feleségem. Budiszaván dolgozik az iskolában.” Némi könnyörgés után nagy nehezen beleegyeztek. Én azonban nem Zsuzsit hívtam fel, hanem Papp Ferencet, az újvidéki VMDK-körzet elnökét. „Ferikém, a temerini katonai ügyosztályról beszélek...” Halkan, sietve forgattam a szót, hogy az irodaajtóban egymással tanakodó őrzőim ne értsék. „Ne hülyéskedj!...” „Letartóztattak. Értesítsd a feleségemet a tiszakálmánfalvi iskolában, de kíméletes légy! A többi tennivalót tudod. Isten áldjon. Remélem, találkozunk még az életben...” Ekkor már Góbor és Sági fenyegetően megindultak felém, egyikük hangja felcsattant: „Nem erről volt szó, azt mondtad, hogy a feleséged hívod. Azonnal tedd le!” Még hallottam Feri hangját: „Éppen nálam van a New York Times újságírója. Elmondhatom neki?” „De még mennyire!” – kiáltottam, mert szinte ugyanabban a pillanatban kicsavarták a kezemből a kagylót. A szemrehányást közömbösen tűrtem, majd unalmas percek következtek. Talán egy óra hosszat is váraoztunk a katonarendőrökre, de nem jöttek — mintha a sors is azt akarta volna, hogy belőlem ne legyen katona. Végül sűrű telefonozás után végérvényesen közölték a temeriniakkal, nem jönnek értem, annyi a dolguk másfelé. Vigyenek be rejtett támaszpontjukra ők. A fogdmeg szerepét – szégyenszemre – Góbor Misának és Varga Pistának kellett magára vállalnia, ők kísérték Paragóvára. A rendőrségtől kaptak egy kocsit meg egy sofőrt. Hátra ültem, a jobboldali ülésen. Mellettem Varga. Eszembe jutott, hogy már 1975-ben is ezen az állam számára rendkívül fontos poszton dolgozott, amikor bevonulásom előtt Újvidékre kísért, a halpiaci parancsnokságra. Szabadkán végzett a tanítóképzőben, de úgy tudom, sohasem volt pedagógus. Góbor tán vasmunkásként kezdte, mint proli származású kádert hamarosan községi ifjúsági vezetővé tették, aztán, persze, sosem ment vissza a gyárba: megtették államhivatalnoknak, ott aztán már jóval a háború kitörése előtt sikerült elveszítenie maradék népszerűségét, elviselhetetlen pökhendisége miatt. Miközben őrzőim múltjának egy-egy általam ismert mozzanatát idéztem magam

elé, elértük az «igazi» Temerin határát, a vasutat. A sorompó le volt eresztve, épp egy tehervonat haladt át. Kísértésbe estem: ha most feltépem az ajtót, és kiugrom, csak ötven métert kell futnom a Jávor bútorgyárig, s az épületek között talán sikerül egérutat nyernem. Lassan – lassabban, mint a vánszorgó vonatszerelvény – összeszedtem a bátorságomat, de mire tettere váltottam volna akaratomat, tovább indultunk. Abból, hogy bennem milyen vágyak és indulatok dúlnak, kísérom mit sem érzékeltek, rám se hederítettek. A csak nemrégiben a Vajdaságba került szerb rendőrrel beszélgettek közömbös témákról, meg arról, hogy merre lehet az a kaszárnya, ahová vinniük kell. Amikor a pétervárad közlekedési csomóponthoz értünk, ismét közel álltam ahhoz, hogy kiugrom és elinalok. Tulajdonképpen nem messze voltunk attól a háztól, ahol korábban rejtőzködtem, meg aztán elég jól ismertem már a környéket. Késlekedésem azonban most is sorsdöntő volt. Utólagosan szemlélve a dolgokat, talán életmentő is.

Paragovón a poroszlok eltévesztették az utat, s egy másik kaszárnyába vittek. Az őr magyarázata alapján letértünk egy erdei útra, s végre valamiféle épülethez értünk. Elhanyagolt, gazos udvar, drótkerítés – tipikus katonai raktár à la JNA. Végre, némi ordítás után, előjött az őr, nyilván aludt valahol. Közben bealkonyodott, hideg, aprószemű téli eső kezdett szemtelni. De még mindig nem voltunk a végcélnál. Kocsink egy földúton haladt tovább, immár a harmadik «kaszárnya» felé, az egyre sötétebb éjszakában. Az egyik hirtelen lejtő után váratlanul egy rozsdás kapu elé csúsztunk. Az ijedt őr kirohant búvóhelyéről, magyarázkodás, kérdezősködés. Valahol ismét utat tévesztettünk – jutott eszembe Szekfű Gyula szállóigévé vált mondata, mert a helyzet egyre komikusabbá kezdett válni. Kiderült, hogy a kapu le van lakatolva, a kulcs viszont nincs az őrnél, s különben is, nem ez a főbejárat. Menjünk vissza a főútra, onnan próbáljuk megtalálni az igazi bekötőutat az erdei laktanyához. Csakhogy ez korántsem volt egyszerű feladat, mert a rendőrök a csúszós emelkedőre nem tudott felkapaszkodni. A fogdmegek vagy fél órát eltökölődtek a hideg esőben, Varga és Góbor nekiveselkedve, lihegve tolta az autó farát, én meg, mint valami páholyból, a hátsó ülésről élveztem a helyzetet. Ókori keleti tanmesék jutottak eszembe: íme a gyáva szolgák jutalma – nekik kell feltolni a hegyre a rab szerkerét... De bámenyire is nehezükre esett, nem parancsoltak rám, hogy szálljak ki. Túlságosan fekete volt már körülöttünk a Tarcal-hegy erdeje...

A támaszpont kellemes kastély lehetett egykor, de most mindenfelé hámlott róla a vakolat, tágas teraszán a fal menti résekben itt-ott száraz fű kornyadozott. Nem túl sokáig várakoztattak, majd egy meleg szobába ve-

zetek, ahol zöldbabszínű terepruhás katonák, rangjelzés nélküli tisztek kávéztak és cigarettáztak. Itt ismét, immár ki tudja, hányadszor, megmotoztak. Mindent elvettek tőlem, a személyi igazolványt, a buszbérletet, lakáskulcsaimat. Biztató jelnek vettem, hogy a kiszakadt bélésen át nagykabátom alsó részébe csúszott egy golyóstoll és egy levélboríték. Ez még jó lesz valamire!

Aztán némi emelt hangú kérdőre vonás következett, de nem ütöttek meg egyszer sem. Kényszeríteni akartak a behívó átvételére, törvényekre, súlyos büntetésekre hivatkoztak, én meg többnyire csak mosolyogtam, mint Mózes a savóban, ami halálra idegesítette őket. Majd a tisztek egy negyedőrára kimentek, engem meg otthagytak néhány közlegénnyel. Megindult az informális eszmecsere, ami abból állt, hogy négyük közül hárman folyamatosan provokáltak. Különösen undorítóan viselkedett egy szőke hajú, szakállas fickó. Fizimiskája – ez nyilván lélektani okokra vezethető vissza – Purger Tiboréra meg Draško Kovačevićéra emlékeztetett. (Egyiket sem jó emlékezetemben őriztem meg: Purgert Major Nándorék nevezették ki Sziveri helyére az Új Symposion élére 1983-ban, Kovačević pedig 1991-ben az augusztusi béketüntetésen a részegre itatott szerb szocialista-nacionalista csőcselék vezetője a piactéren tiltakozó temerini asszonyok szétverésére.) A szőkeszakáll magát szlováknak mondta, ám egyáltalán nem biztos, hogy az is volt. »Látod, itt vagyok én, szlovák létemre, és tudom, hogy mi a kötelességem. Így kell viselkednie a lojális kisebbségnek hazájával, Szerbiával szemben! Persze, te nem is tartod hazádnak Szerbiát, ugye!« Vajon mit mondhattam volna erre? »Még hogy nem akar ölni! Bezzeg rögtön akarna, ha Magyarország megtámadná Szerbiát!« A többiek elégedetten helyeseltek. Egy ideig próbáltam védeni álláspontomat, de gyorsan átláttam a szitán: »A vitát befejeztük, engem ti provokáltok, a továbbiakban sem mire sem válaszolok.« Észrevettem, hogy négyük közül az egyik egyáltalán nem beszélt s nem kérdezett. Ő lett volna az én emberem? A másként gondolkodó? Vagy ellenkezőleg: a közlegénynek öltözött biztonsági tiszt?

A kihallgatás végeztével rövid úton egy pincébe kerültem: »U pritvor!« Előzőleg, a már elmenőfélben lévő, de a kihallgatás helyszínére még valami papírokért visszatérő temerini kíséromtól próbáltam egy-két szál cigarettát szerezni – nem dohányoztam, de tudtam, ez a raboknak mekkora kincs —, ám elutasítottak. Nyirkos, penészes, boltíves helyiségbe vezettek, s betaszítottak a pince többi részétől erős vasráccsal elkerített hatalmas priccse, amin már hárman-négyen heverésztek, majd ránk zárták az ajtót. Fejünk fölött egyetlen kerek szellőzőnyílás, rajta legföljebb egy

macska ha kifér. A fekvőhely és a rács között körülbelül ötven centiméteres keskeny sáv, aki megunta a fekvést, ezen álldogálhatott. A vékony vasrudak közvetlen közelében, kívülről, egy alacsony asztal mellett fegyveres porkoláb unatkozott, fejtette a keresztretjvényt. Az asztalon újságok, morzsa, szemét, a villany éjjel-nappal égett. Összeismerkedtem a cimborákkal. Egyikük Boszniából szökött, egy sovány, borostás képű fickó meg elfelejtett a szkopjei kaszárnyába visszamenni. Három hete már, hogy behozták, s mindennap kihallgatták. Nem tudtak vele mit kezdeni, mert ekkor már a jugoszláv katonaság megkezdte a macedóniai kaszárnyák kiürítését. Balról egy fegyverkereskedő feküdt mellettem. Jól menő kocsmát tartott Kamenicán. Társa lebukott, s mivel mindent bevallott, ő is horogra került.

A negyedik fiút —sima képű, szőkésbarna hajú, világoskék szemű, szlavón testalkatú legény – éjjel-nappal kihallgatásra vitték, néha kétszer-háromszor is. Lehet, hogy verést is kapott, noha váltig azt bizonygatta, hogy szerb önkéntes, és részt vett Vukovár ostromában. Hazafelé tartva Belgrádban tartóztatták le, mert ugyanolyan csizmája volt, mint amelyet a horvát fegyveres erők tagjai, vagy ahogy a szerbek hívták őket, a «zengák» hordanak. A fickót azzal gyanúsították, hogy horvát diverzáns – hetekkel korábban egy csoport valóban átkelt a Dunán, de állítólag szétverték őket.

A szkopjei szökevény, miután meghallgatták történetemet, nyugtatólag megjegyezte: « Magát ki fogják engedni, ne idegeskedjen.» Angyal lehetett, vagy az szólalt meg belőle, vagy egyszerűen csak látta, milyen lelkiállapotban vagyok. A szívem felfokozott tempót diktált, halántékom, ütőereim lüktettek, aludni nem tudtam. Mi lehet most a családommal? Hogy fogadta a hírt feleségem, s szegény, cukorbeteg, vak édesanyám el tudja-e viselni a csapást? S húgom és öcsém... Vajon mikor látom, és látom-e még a lányaimat? Agyonvernek vagy lelőnek hátulról a fronton? Vagy bezárnak évekre? Szememre húztam a kalapom, beburkolóztam a pokrócba, jógafekvésbe kényszerítve nyugtalan végtagjaimat, s a többiek ritmikus szuszogását hallgatva egy idő után mégiscsak elnyomott az álom. Pihenésről azonban szó sem lehetett. Éjszaka többször fölverték bennünket, hol a «zengát» vitték kihallgatni, hol meg újabbnál újabb le-tartóztatottakat hoztak. Legemlékezetesebb a szitkozódva, tulakodva ketrecünkbe kényszerített újvidéki frontharcos volt. A porkoláb szerint éppen felrobbantani készült a családját, amikor a nővére által riasztott rendőrök lefogták. Ő ezzel szemben azt állította, hogy nem történt semmi, csupán a vizontlátás öröme meg akarta lepni a feleségét egy maga által fabrikálni óhaj-

tott virágvázával – ilyen célból szedte szét a víkend-re hazalopott gránátot.

Reggel a pince bejáratánál posztoló őr lekiáltott: »Melyik közületek a temerini elnök? Hívadják!« Társaim értetlenkedve méregettek: »Azt nem is mondtad, hogy te vagy a községi elnök!« »Faszt vagyok községi elnök...« De mire elmagyarázhattam volna, az őrsiettetésére a ketrecet felvigyázó porkoláb kitudszkolt meleg számfélszemből. Azt gondoltam, újabb kihallgatás következik. Kialvatlan voltam, fáradt meg éhes is. Előző este kaptunk ugyan vacsorát, de az ízetlen káposztafőzelékből alig tudtam két kanálnyiit görcsbe rándult gyomromba kényszeríteni. Főnt felsöpörtették velem a «várótermet», majd az épület elé ragasztott nyitott tornácot. A munka jólesett, akárcsak a késpenge élű februári levegő, s alkalmam volt tájékozódni, megszemlélni a terepet. Kárhoztattam magam, hogy korábban több jó alkalmat elmulasztva útközben nem szöktem meg. Leginkább az bántott, hogy amikor a rendőrautó elakadt, nem mertem magam elszánni a cselekvésre. Ha akkor kiugrom, már hegyen-völgyön túl lehetnék... Az őrsiettetést foghatott, hogy min járhat az eszem, miért sandítgatok a park fenyőfáin túli drótkerítés irányába, s visszaterelt a »váróba«.

Órák múltak el didergő, unalmas téblábolással, talán ez is a megpuhítás egyik eszköze lehetett, meg az is, hogy nem adtak reggelit. A pinceketrecbe zárt sorstársaimat időközben már vissza is vezették a másik épületben levő katonai étkezdéből, ahol egy, a lefogottak számára kijelölt külön asztalnál ehettek, fegyveres felügyelet mellett. Irigyeltem őket.

Már dél felé járhatott az idő, a sorkatonák hálótermébe parancsoltak, s leültettek egy kis asztalka mellé. A tisztek jöttek-mentek, egyikük az asztalon hagyott egy lezáratlan, rózsaszínű borítékot. Úgy gondoltam, senki sem figyel, kivettem belőle a papírokat. Rám vonatkozó jegyzőkönyveket és ajánlásokat tartalmazott, ezekből megtudtam, hogy fegyveres kísérettel a mitrovicai kaszárnyába fognak szállítani, s kihallgatóim javaslata az, hogy egy paragrafus alapján, amelynek értelmében akár halálos ítéletet is ki lehet róni, adjanak át a katonai ügyészségnek. Mindent nem érkezttem elolvasni, mert a szobában heverésző bakák egyike észrevette a huncutságot, elkezdett üvöltözni, s a szobába rohanó tisztek elvették tőlem a dokumentumokat. Gyanakvó természetem azt súgta, hogy itt valami nincs rendben: abszurdnak tartottam, hogy mindazért, amit tettem, halállal is büntethetnének. Emellett a lezserség, amellyel mintegy a kezemre játszották a levelet, valahogyan nem illett az összképbe. (Később ügyvédeimtől megtudtam, hogy legfeljebb húsz évet kaphattam volna – tehát az asztalon felejtett boríték a javasolt szigorú ítélettel, akárcsak csí-

nyem nagyhirtelen történt leleplezése egész bizonyosan színjáték, a pszichológiai hadviselés egy kezdetleges eszköze volt csupán, amit fogvatartóim eszelhettek ki, míg a tornácot takarítottam és a váróteremben szobroztam.)

Némi huzavona után pontosan déli tizenkettőkor indultunk el Mitrovicára, a szívemnek oly kedves Marcus Aurelius városába. De hol van már **az** a császár, és hol **az** a város? A kisebb-nagyobb hódítók és birodalmaik itt egyetlen konstans örökséget hagytak maguk után a lepergett századok során, mégpedig a legrosszabbat: kaszárnyák és börtöncellák sokaságát.

A terepjáró hátsó ülésére, két géppisztolyos fickó közé préselték be. Fegyvereik csövét oldalbordáim közé nyomva folyton az arcomat vizslatták, míg szótlanul kocsikáztunk Szávaszentdemeter felé. A vészjóslón hallgató kíséző tisztnek végül csak meg kellett szólalnia: a legelső kaszárnyánál kiderült, eltévedtünk. »Jebi ga!« Önkéntelenül valamiféle, az elfojtott nevetés és a kutyavakkantás közötti gégehang hagyta el a torkom, eszembe jutott, a paragovói támaszpontot is milyen hülye módon találták meg teremni »beszállítóim«, úgy látszik, ez már sorsszerű. »Mit nevensz? Most mondd meg nekem, mit nevensz?! Tudod te, mi vár rád? Meg fogsz döglenni!«



Legényes